

STS Eksamen:

Hvordan kan teknologi organisere, kontrollere og manipulere menneskelige adfærd?

---

1. *Beskriv og diskutér hvordan teknologi kan organisere, kontrollere og manipulere menneskelige adfærd under inddragelse af minimum 3 tekster fra pensum. I den forbindelse er også velkommen til at inddrage andre tekster end pensum, med det er ikke nødvendigt og hovedvægten skal være på teksterne fra pensum.*

Jeg vil i dette essay besvare problemformuleringen og dette vil jeg gøre med udgangspunkt i tre tekster fra pensum, heri indbefattet “*Technology Matter - Questions to Live With*” af David Nye, Langdon Winner’s “*Har Artefakter en Politisk Karakter*” og til sidst teksten “*Nudge*”, som er skrevet af Thaler & Sunstein.

David Nye

Som mennesker har vi fra starten delvist brugt teknologi (værktøjer) til at hjælpe os med at overleve i en ofte utilgivende verden. Men i stigende grad er de teknologier, vi skaber og bruger, mere komplekse, mere gennemgribende og ironisk nok måske mere risikable for vores fremtidige overlevelse.

David Nye er en historiker fra Amerika, han har speciale i teknologihistorie og amerikanske studier.

David Nye’s, *Technology Matters - Questions to Live With*, handler om at vi i mere end 100.000 år har brugt værktøjer, og at de ikke altid har haft til formål, at levere fornødenheder. Nye kommer ind på begrebet “narrativer”, det er når vi tager en teknologi som et objekt herunder, er det teknologiens fremtid, historie og værdier, der eksplicit og implicit hører under. Nye beskriver at narrativerne er vigtige i forhold til vores (menneskers) tilknytning til teknologier. Forholdet mellem mennesker og teknologien er ifølge Nye, narrativerne der forbinder forholdet, narrativerne er også noget der ligger udover det man lærer gennem brug og øvelse. Hvor han så også nævner at teknologier på helt samme måde har en relevant tilknytning til mennesket (Nye, 2006). Dette burde dog ikke forstås som at det kun er os mennesker, der kan gøre brug af teknologien i dag, men vi er nødt til at forestille os at vi ikke

kunne være foruden teknologien, da den fylder så meget i vores hverdag, og den kun bliver større med tiden (Nye, 2006).

Nye kommer også ind på vores glæde for maskiner og systemer, han mener at denne glæde stammer fra da vi var helt små, da vi som børn legede med teknologiske legetøj. Og af denne grund senere hen, som voksen har fået et hjemmevant forhold til de teknologiske artefakter.

Langdon Winner

Langdon Winner er født i 1944. Han er en amerikansk forfatter og teoretiker, med en Ph.D. i statskundskab fra University of California Berkeley, hvor han har fokus på politisk teori.

Winner er kendt for sit kritiske syn på de politiske og sociale forhold der påvirkes af moderne teknologi.

I Winners tekst *Har artefakter en politisk karakter?*, kommer han ind på hvordan teknologien er blevet en del af vores liv, og dermed nærmest umuligt at have en hverdag uden teknologi. Som han kalder det er teknologien blevet "forms of life".

Teksten handler om at en bestemt teknologi i sig selv ikke er politisk, men udformningen af den og måden den tages i brug på har afgørende betydning for de konsekvenser teknologien medfører. Hvis man ændrer komponenter i teknologien kan den få helt andre konsekvenser. Dvs. at det som udgangspunkt ikke er selve teknologien, der definerer, om den er politisk, men i højere grad det socioøkonomiske system (samfundet) teknologien implementeres i. Teknologier uden en iboende politisk karakter er ifølge Langdon Winner en teknologi som i sig selv ikke er politisk, men som bliver gjort politisk. Som eksempel nævner Winner broerne på Long Island i New York. Broernes formål er hovedsageligt at gøre så biler kan krydse vejene. Dog mener man at de med vilje er konstrueret så lave, at der ikke vil være plads til busser kan passere under broerne. På den måde vil man undgå, at de afro-amerikanske og fattige ikke befinder sig i den del af byen, da de kun havde råd til at tage bussen. Selve broen er i sig selv ikke politisk, men da den er skabt med et bestemt formål, bliver den gjort politisk.

Langdon Winner mener, at teknologier ikke altid skal tænkes som neutrale værktøjer, at teknologi kan have andre formål end bare dens umiddelbare brug. For hvis man antager at teknologier kun indføres for at opnå øget effektivitet, så vil man blive skuffet. Som eksemplet med broen i New York, var grundlaget udadtil, at trafikken skulle effektiviseres, men det

egentlige formål var nok i bund og grund at skabe en opdeling af race og social klasse. Det er ikke så vigtigt at undersøge, i eksemplet, om teknologien var intenderet eller uintenderet, men mere undersøge hvilke konsekvenser teknologien har. Han mener i stedet at vi med alle typer teknologier bør stoppe op og være opmærksomme på om man kunne havde designet teknologien på en anden måde, så meningen af dens udformning/ibrugtagen kunne havde set anderledes ud, så vi ikke ender med at stå blinde over for de konsekvenser en bestemt udformning af teknologien har medført, frem for en anden. Teknologier kan bruges på måder der fremmer nogens magt, autoritet og privilegier i forhold til andre, om det så er intenderet eller uintenderet.

Winner mener at teknologiske innovationer minder om vedtagelsen af love og opretholdelsen af politiske styreformer, da en teknologis introduktion og udformning bør overvejes på samme måde som når nye politiske love introduceres til samfundet for første gang. For når et samfund vælger at introducere en ny teknologi, såvel som en ny lov, har det indflydelse på hvordan mennesker udfører deres arbejde, kommunikerer, rejser, forbruger osv.

Thaler & Sunstein

Bogen "Nudge" er skrevet af to professorer, den ene er Cass Sunstein, født i 1954, han har i 27 år undervist Jura og arbejdede på kontoret for information og regulering anliggender under Barack Obama. Hans partner i nudging, Richard Thaler, født i 1945, er professor i adfærdsmæssig økonomi ved University of Chicago, hvor Sunstein også underviste.

Deres bog handler om nudging. Nudging er et koncept, hvor der forsøges at påvirke en gruppe af mennesker til at udvise eller ændre handlemuligheder, uden tvang. Adfærden ændres ofte indirekte, uden at målgruppen er bevidst om, at det sker, og de har altid muligheden for at bibeholde eller vende tilbage til de oprindelige handlemuligheder.

Thaler og Sunstein mener altså at mennesker er "nudge-able", hvilket betyder at mennesker kan påvirkes til at udvise eller ændre handlemuligheder. Til dette kommer de med et eksempel. Eksemplet beskriver en af verdens farligste gennemfartsveje, som hedder "chicago Lake Shore Drive:

"These curves are dangerous. Many drivers fail to take heed of the reduced speed limit (25 mph) and wipe out. Recently the city has employed a new way of encouraging drivers to slow down. At the beginning of the dangerous curve, drivers encounter a sign painted on the road warning of the lower speed limit, and then a series of white stripes painted onto the road." (Thaler & Sunstein 2009)

Til dette eksempel skriver de, at de hvide striber på vejen ikke giver nogen form for taktile information, men at de derimod giver et visuelt signal til føreren. De forklarer også nærmere at når der først stødes på striberne, er der godt med mellemrum mellem dem, men når det så bliver farligere på ruten, så er striberne tættere på hinanden (Thaler & Sunstein, 2009). Altså er der ikke noget der direkte fortæller føreren at han/hun skal sænke farten udover et skilt i starten ruten. Hvor de hvide striber fortæller føreren mere indirekte at han/hun skal sænke farten.

Konklusion

Altså kan det konkluderes at hvis der kigges på Nye's teori, så er mennesket afhængig af teknologi da vi, så længe vi kan huske, har levet med det, og bruger det til at komme igennem hverdagene.

Hvis der så kigges på Winners teori, så kan der altså konkluderes at en bestemt teknologi i sig selv ikke er politisk, men udformningen af den og måden den tages i brug på har afgørende betydning for de konsekvenser teknologien medfører. Og eksemplet med broen viser at mennesker kan manipuleres til at gøre eller ikke gøre bestemte ting, ved hjælp af teknologier som er udformet politisk, uden at der lægges mærkes til det.

Dette er også det der kan konkluderes i Thaler og Sunsteins bog, som skriver om hvordan mennesker er "nudge-ables", altså at man kan indirekte manipulere/kontrollere menneskers valg i givne situationer, uden at der bliver lagt mærke til det og uden tvang.

Bibliography

Nye, D. E. (2006). *Technology Matters: Questions To Live With* (chap. 1-3, s. 1-47 ed.). The MIT Press, Massachusetts.

Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2009). *Nudge: Improving Decisions about Health, Wealth, and Happiness*. Penguin Books.

Winner, L. (2008). *Har artefakter en politisk karakter?* (s. 345-363 ed.). Philosophia, Århus.